

ประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากงานประจำงานวิจัย (R2R) ครั้งที่ 7

“เสริมพลัง สร้างคุณภาพ สุขภาวะ”

วันที่ 23 - 25 กรกฎาคม 2557

ณ ชั้น 2 อาคารศูนย์การประชุมอิมแพ็ค ฟอรั่ม เมืองทองธานี

แลกเปลี่ยนการเรียนรู้ “เสริมพลัง ชีวิตและการเรียนรู้กับ R2R” เวลา 13.00 – 16.00 น. Sapphire 204

คุณปนัดดา จันทร์ศิริรัตน์

โรงพยาบาลสรรพสิทธิประสงค์

228 ประสิทธิภาพของโปรแกรมส่งเสริมการเลิกสูราสำหรับผู้ติดสูราโรงพยาบาลลานสัก เครือข่ายบริการปฐมภูมิ
ลานสัก จังหวัดอุทัยธานี ผู้นำเสนอคุณ เพ็ญพิมพ์ ปันระสี

FA คุณสุวารี เจริญมุขพันธ์

วันที่ 23 กรกฎาคม 2557

ความเป็นมาความสำคัญ

สูราเป็นสาเหตุการต่าที่มีการจำหน่ายอย่างแพร่หลาย ปัญหาจากการดื่มสูราเป็นปัญหาใหญ่ระดับ
สากล ที่ทั่วโลกต้องเผชิญในขณะนี้ (WHO 2004) บริบทของโรงพยาบาลลานสัก พบว่า ประชาชน อายุ
15 ปีขึ้นไปดื่มสูรา, ผู้รับบริการที่ได้รับผลกระทบจากการดื่มสูรา เช่น อุบัติเหตุจากจราจร การทำร้ายร่างกาย
ผู้อื่น การถูกทำร้าย และ การทำร้ายตนเอง, ผู้ป่วยที่เป็นโรคติดสูราเข้าถึงบริการส่งเสริมการเลิกสูราน้อย,
ยังไม่มีแนวทางในการดูแลช่วยเหลือผู้ติดสูราที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพและการดูแลรักษาและช่วยเหลือ
ผู้ติดสูราที่ผ่านมายังไม่มีประสิทธิภาพ คืออัตราการเลิกได้น้อย และพบว่ามีอัตราการกลับไปดื่มซ้ำสูง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมกรรมการดื่มสูราของผู้ติดสูรา ที่ได้รับ โปรแกรมส่งเสริมการเลิกสูราสำหรับผู้ติดสูรา
โรงพยาบาลลานสัก
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมส่งเสริมการเลิกสูราของผู้ติดสูราหลังได้รับ โปรแกรมส่งเสริมการ
เลิกสูราโรงพยาบาลลานสัก

รูปแบบการศึกษา

- โปรแกรมพัฒนามาจาก 3 แบบ คือ 1. โปรแกรมการบำบัดดูแลเชิงรุกในชุมชน 2. โปรแกรมการดูแลผู้มี
ปัญหาการดื่มสูราในระบบสุขภาพ 3. แนวปฏิบัติทางการพยาบาลเพื่อเสริมสร้างแรงจูงใจในการ
ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการดื่มสูราสำหรับผู้ติดสูรา

- โปรแกรมใช้ระยะเวลา 4 เดือน โดยนัดผู้ป่วยมาที่โรงพยาบาล 4 ครั้ง (ห่างกันครั้ง 1 สัปดาห์) และติดตามเยี่ยมบ้าน 3 ครั้ง (ห่างกันครั้งละ 1 เดือน)
- เครื่องมือประกอบด้วย แบบบันทึกข้อมูลทั่วไปของผู้ติดสุรา, แบบประเมินปัญหาการดื่มสุรา, แบบบันทึกผลการติดตามพฤติกรรมลดการเลิกสุรา ที่ระยะ 1 เดือน 2 เดือน และ 3 เดือน ระยะเวลาที่ศึกษา มิถุนายน-ธันวาคม

ผลการศึกษา ผู้วิจัยนำเสนอ ข้อมูลทั่วไปกลุ่มตัวอย่าง, อาชีพ, รายรับ, อายุที่เริ่มดื่ม, ค่าคะแนน Audit ภาวะสุขภาพ, จำนวนร้อยละการเข้าโปรแกรมครั้งที่ 1-4 พบว่า จำนวนการเข้าร่วมโครงการลดลง

ผลการสัมภาษณ์จากตัวผู้ป่วยและญาติ เงินเหลือ เหล้าที่ดื่มมากคือเหล้าขาว ปริมาณที่ดื่มจากค่าแรงที่ได้ถ้าได้มากก็ดื่มมาก เหตุผลที่ดื่มคือเพื่อนชวน เวลาที่ดื่มมากคือหลังเลิกงานเพราะช่วยให้หายปวดเมื่อย นอนถ้าไม่ดื่มไม่หลับ สิ่งกระตุ้นให้ผู้ป่วยเข้าโครงการเพราะปัญหาสุขภาพ หรือครอบครัวต้องการให้เลิกดื่ม คนที่เข้าร่วมโปรแกรมส่วนใหญ่ (ร้อยละ 52.9) ดื่มลดลง และหยุดดื่มได้ร้อยละ 35.3 ซึ่งมีอัตราการเลิกที่สูงกว่าก่อนการใช้โปรแกรม และที่สำคัญเมื่อมีการติดตามเยี่ยมบ้านทุกๆ 1 เดือนนั้นทำให้อัตราการหยุดดื่มสุราเพิ่ม และไม่กลับมาดื่มซ้ำ

ข้อเสนอแนะ โปรแกรมที่ใช้ มีรูปแบบชัดเจนและตรงกับปัญหาของกลุ่ม

ประเด็นคำถามในการทำกลุ่มเพื่อกระบวนการเรียนรู้

1. ทำไมลูกมาทำงานวิจัย มีแรงบันดาลใจอย่างไร อยู่เนืองๆปล่อยปัญหาไปทำงานเรื่อยๆไม่ดีกว่าหรือ
ตอบ สังเกตจากแบบถามของผู้ป่วยที่ถามเรื่องสูบบุหรี่หรือไม่ กินเหล้าหรือไม่ ปรากฏว่าข้อมูลที่ได้มาไม่เคยนำไปใช้อะไร จุดประกายควรจะนำข้อมูลส่วนนี้มาพัฒนาจึงเกิดโครงการนี้ขึ้น
2. การรวมทีมวิจัยทำอะไร ได้ใครมาช่วยบ้าง
ตอบ รพ.สต, เจ้าหน้าที่ OPD และเจ้าหน้าที่ Ward, ผู้บริหาร
  - ในการ Follow up ติดตามผู้ป่วย มีการใช้เครือข่ายรพ.สต.มาช่วย โดยเราส่งข้อมูลและประวัติของผู้ป่วยที่เข้าโครงการไปให้เจ้าหน้าที่รพ.สต.
  - ในการค้นหาผู้ป่วยมาเข้าโครงการ เจ้าหน้าที่ Ward และ OPD มีส่วนช่วยในการคัดกรองผู้ป่วยส่งมาที่โครงการ
  - ในกรณีที่ส่งผู้ป่วยที่ต้องการเข้าโครงการมาให้แต่ผู้วิจัยไม่อยู่ (เนื่องจากบางครั้งออกไปเยี่ยมบ้าน) ก็จะมีเจ้าหน้าที่ส่วนอื่นมาช่วยดูแลช่วย (ซึ่งมีการสอนงานและการใช้แบบสอบถาม การคัดกรองผู้ป่วยกับเจ้าหน้าที่ผู้ช่วยไว้แล้ว)
  - ผู้บริหารช่วยสนับสนุน เช่น กรณีรถออกพื้นที่ไม่เพียงพอ ผู้บริหารก็จะจัดรถ Standby ไว้สำหรับโครงการนี้ 1 คันในวันที่ต้องออกติดตามเยี่ยมบ้าน

3. ความคาดหวัง ความคาดหวังของทีมงานในการทำงานวิจัยนี้คืออะไร

ตอบ จะขยายผลไปเรื่อยๆ ไปยังรพ.สต.ต่างๆ เนื่องจากเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยชิ้นนี้สามารถนำไปใช้ได้
ง่าย

4. ปัจจัยที่ทำให้ทำงานวิจัยสำเร็จ มีอะไรบ้าง

ตอบ

- การที่เราชี้ให้คนไข้ตระหนักและสะท้อนคิดว่าการป่วยครั้งนี้เป็นผลสืบเนื่องมาจากการดื่มสุรา ทำให้คนไข้มีความมุ่งมั่นที่จะเลิกสุรา เอาปัญหาของผู้ป่วยมาเตือนให้ผู้ป่วยเห็นโทษสุรา
- การที่เราติดตามเยี่ยมผู้ป่วยที่บ้าน ทำให้เราได้ใจของคนไข้ว่า มีคนคอยใส่ใจ ห่วงใย จึงสามารถเข้าโครงการได้ตลอดจนครบ 4 ครั้ง

5. ผลงานวิจัยนำมาสู่การเปลี่ยนแปลงอะไรบ้าง

ตอบ ผลที่เกิดขึ้นกับผู้ป่วยและญาติ คือเมื่อไม่ซื้อสุราทำให้มีเงินเหลือมากขึ้น

Note Taker น.ส.ปนัดดา จันทร์ศิริรัตน์ รพ.สรรพสิทธิประสงค์ 081-8776173

138 โครงการเกสัชกรนเรศวร ชวนเพื่อนเลิกสูบบุหรี่

นำเสนอโดย ผศ.ดร.ภญ.นันทวรรณ กิติกรรณาภรณ์

FA คุณสุวารี เจริญมุขยพันธ์

วันที่ 23 กรกฎาคม 2557

ความเป็นมาความสำคัญ

เนื่องจากประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 19 พ.ศ. 2553 ออกพรบ.คุ้มครองสุขภาพของผู้ที่ไม่สูบบุหรี่ ประกอบกับการสำรวจภายในมหาวิทยาลัยพบว่า มีก้นบุหรี่ทิ้งในห้องน้ำชายและตามทางเดินภายในมหาวิทยาลัย โดยตั้งเป้าโครงการเลิกบุหรี่คนในมหาวิทยาลัยก่อน จากนั้นเขียนโครงการโดยได้รับทุนสนับสนุน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเปิดบทบาทของเภสัชกรชุมชน และการบริการสังคมแก่ชุมชนของมหาวิทยาลัยนเรศวร
2. เพื่อส่งเสริมการสร้างสุขภาพที่ดีของบุคลากร นิสิต ประชาชนในพื้นที่จังหวัดพิษณุโลกและพื้นที่ใกล้เคียงของมหาวิทยาลัย ให้มีสุขภาพที่ดีและปราศจากโรคที่เกิดจากการสูบบุหรี่
3. เพื่อสร้างบรรยากาศที่ดีให้แก่ผู้ที่ไม่สูบบุหรี่ในพื้นที่ให้บริการ

รูปแบบการศึกษา ใช้รูปแบบ PDCA วางแผนดำเนินการ

ผลการศึกษา

Plan

- ความเห็นและร่วมวางแผนการทำงาน : ผู้บริหารมหาวิทยาลัย ผู้บริหารคณะเภสัชศาสตร์ บุคลากรมหาวิทยาลัย และผู้นำนิสิต
- เตรียมการตรวจด้วยเครื่องมือพิเศษ เช่น CO-breath, Urine Cotinine , เตรียมยาและผลิตภัณฑ์ช่วยอดบุหรี่ (ในรายชื่อจำเป็น)
- ขยายพื้นที่เขตปลอดบุหรี่ตามกฎหมายขยายเครือข่ายผู้ให้บริการใน (บุคลากรงานกิจการนิสิต) และนอกมหาวิทยาลัย (ร้านยาและโรงพยาบาล)
- ในการรับน้องใหม่ของคณะเภสัชกรรมจะมีการปฐมนิเทศเรื่องนโยบายมหาวิทยาลัยเรื่องเลิกสูบบุหรี่ และจัดให้การเลิกสูบบุหรี่เป็นวิชาเลือกเสรี โดยนิสิตคณะเภสัชทุกคนต้องได้เรียนเรื่องวิธีการเลิกสูบบุหรี่ สามารถให้คำแนะนำได้ ทำหลักสูตรเพื่อให้ นิสิตทุกคนผ่านการอบรมเรื่องเลิกสูบบุหรี่

Do

- เปิดตัวโครงการ และประชาสัมพันธ์ผ่านการอบรม สัมมนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ระหว่างผู้นำนิสิต และตัวแทนบุคลากร
- ซึ่งในวันแรกที่เปิดตัวโครงการไม่มีคนเลย มีการเช็คข้อมูลกลับไปว่าที่ประชาสัมพันธ์ไปนั้นไม่ได้ผล เนื่องจากนิสิตไม่ทราบ มีการแก้ไขโดยติดป้ายไว้นิสิตทุกประตูทางเข้าออกของมหาวิทยาลัยและติดป้ายตามตึกต่างๆ ได้ผลดีเริ่มมีจำนวนสมาชิกมาเข้าโครงการ

Check

- จำนวนผู้รับบริการที่สถานปฏิบัติการเภสัชกรรมชุมชนฯ และติดตามผลการเลิก/ลดการสูบบุหรี่
- ป้ายโปสเตอร์ยังอยู่ แต่อ่านแล้วไม่สนใจจึงไม่มีคนมาเข้าโครงการ เช็คผู้ป่วยเพิ่มขึ้นใหม่จากของมหาวิทยาลัยตนเองและจากที่อื่น
- ไม่เชื่อว่าทำผิดกฎแล้วปรับ 2000 บาท

Act

- มาตรฐานการให้คำปรึกษาและการติดตามผลลัพธ์การให้คำปรึกษาเพื่อเลิกสูบบุหรี่ที่สถานปฏิบัติการเภสัชกรรมชุมชนฯ
- ทำมาตรฐานการกรอกข้อมูลไว้เพื่อให้คนอื่นทำต่อได้, มีปฏิทินไว้ที่ร้านยาเพื่อให้ติดตามคนไข้
- ขยายผู้ให้บริการไปที่คณะต่างๆ และมีการตกลงกันในระดับจังหวัด ทำ MOU ร่วมกับโรงพยาบาลอื่น เช่นในกรณีที่เป็นผู้ป่วยเรื้อรังต้องรับยาประจำทุกเดือน แต่ต้องการเลิกสูบบุหรี่ให้คัดกรองผู้ป่วยและส่งไปที่ร้านยาเพื่อรับยาประจำเดือน และรับคำแนะนำเรื่องการเลิกสูบบุหรี่

- ประกาศเขตปลอดบุหรี่ 100% และมีประกาศคณะกรรมการเพื่อพิจารณาปรับคะแนนความประพฤติของนิสิตที่สูบบุหรี่
- ผลักดันให้เภสัชกรงานเป็นระบบ ออกแบบฟอร์มเดียวกันทั้ง 16 สถาบัน และมีการบูรณาการไปกับโรค NCDs อื่นๆด้วย มีการทำเกณฑ์อัลกอริทึม
- ผลักดันนโยบายระดับผู้บริหาร
- เภสัชกร นิสิตที่มาเรียนยา เราสอนเรื่อง R2R ด้วย, สอนวิธีการเก็บข้อมูล urine creatininr , สอนการทำน้ำยาบ้วนปากอดบุหรี่, สอนการประเมินสมรรถนะปอดจากเครื่องวัดปริมาณคาร์บอนมอนนอกไซด์
- ขยายหน่วยให้บริการ เปิดคลินิกเลิกบุหรี่ในม นเรศวรในโรงพยาบาล
- มีการนำเสนอของผลงาน R2R ของเครือข่ายหน่วยให้บริการ

ประเด็นคำถามในการทำกลุ่มเพื่อกระบวนการเรียนรู้

1. ทำไมคุณมาทำงานวิจัย มีแรงบันดาลใจอย่างไร อยู่เน่ๆปล่อยปัญหาไปทำงานเรื่อยๆไม่ดีกว่าหรือ
ตอบ จากการสำรวจพบว่า มีก้นบุหรี่ทิ้งในห้องน้ำชายและตามทางเดินภายในมหาวิทยาลัย จึงเกิดความคิดที่จะทำโครงการนี้ แทนที่จะทำโครงการลดความอ้วนเหมือนคณะอื่นๆในมหาลัย ละต้องการให้คนในมหาวิทยาลัยมีสุขภาพดี และพิทักษ์สิทธิของคนที่ไม่สูบบุหรี่
2. การรวมทีมวิจัยทำอะไร ได้ใครมาช่วยบ้าง
ตอบ มีการทำ MOU ร่วมกับจังหวัด, นักศึกษาคณะเภสัช, ความร่วมมือจากโรงพยาบาลต่างๆ, อาจารย์คณะต่างๆ เช่น คณะนิเทศศาสตร์ให้ช่วยตีความเรื่องกฎหมายว่าสิ่งใดทำได้ ทำไม่ได้
3. ความคาดหวัง ความคาดหวังของทีมงานในการทำงานวิจัยนี้คืออะไร
ตอบ เลิกสูบบุหรี่ไม่ได้ 100% แต่จำนวนคนที่ต้องการจะเลิกมากขึ้น และคาดหวังให้สามารถเอาแบบฟอร์มไปใช้ตามร้านขายยาทั่วประเทศ และใช้ร่วมกันในมหาวิทยาลัยทั้ง 16 สถาบัน เพื่อจัดเก็บเป็นระบบเดียวกันสามารถนำผลที่ได้ไปใช้ และจะขยายผลการทำน้ำยาบ้วนปากอดบุหรี่และลูกอมดอกหญ้าขาว
4. ปัจจัยที่ทำให้ทำงานวิจัยสำเร็จ
ตอบ
  1. ทำโครงการนี้มา 4 ปี ไม่เหนื่อยเนื่องจากเป็นการบูรณาการ มีคนช่วยเยอะ ภูมิใจที่เภสัชกรเป็นผู้นำในการเลิกบุหรี่ และจำนวนผู้เข้าโครงการมากขึ้นเรื่อยๆ เพราะเรามีจุดเด่น คือ 1) ขยายเวลารับบริการให้สะดวกกับผู้มารับบริการ 2) ที่ร้านยาจะมีเภสัชกรและนิสิตช่วยให้คำแนะนำซึ่งสามารถให้เวลากับผู้มารับบริการได้เต็มที่ และ 3) น้ำยาบ้วนปากอดบุหรี่และลูกอมดอกหญ้าขาวจะมีเฉพาะที่นี่ไม่มีจำหน่ายทั่วไปตามร้านขายยา

2. ผู้ที่มาเข้าโครงการเราจะประเมินความตั้งใจอยากเลิกสูบบุหรี่ก่อน ปัจจัยที่จะทำให้เลิก ถ้าพร้อมที่จะเลิกต้องประเมินการติดยาหรือจากพฤติกรรมนิสัย หรือจากนิโคติน ถ้าสูบบุหรี่ติดจากพฤติกรรมนิสัย จะเลิกยาก แต่ถ้าติดยาหรือจากสาเหตุนิโคติน เราจะหาวิธีหน่วงก่อนสูบบุหรี่ จากงานวิจัยถ้าหน่วงเวลาได้ แค่ 2 นาที ความรู้สึกที่อยากจะสูบบุหรี่จะหายไปเอง แต่ถ้าเกิดจากติดยาหรือนิโคตินต้องมีการรักษาด้วยการให้ยาหรือนิโคตินทดแทน
3. ผู้ที่มาเข้าโครงการนอกจากจะได้รับคำแนะนำเรื่องการเลิกสูบบุหรี่ เรายังมีการตรวจทางเคมีคือการเป่าปอดและการตรวจปัสสาวะ ซึ่งจะช่วยให้คนไปใช้ตระหนักและตระหนัก จึงมีความพร้อมที่จะเลิกสูบบุหรี่